

უცხოური ინვესტიციების როლი ერონული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებაში

მეგი ანანიძე
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

ეკონომიკური ზრდის თეორიული მოდელები მკაფიოდ აღნიშნავენ უცხოური ინვესტიციების დადებით გავლენას ინვესტიციის მიმღები ქვეყნის ეკონომიკის ზრდის ისეთ მაჩვენებლებზე, როგორიცაა: ტექნოლოგიური პროგრესი, სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის ამაღლება, მწარმოებლურობის ზრდა და ა.შ.

ქვეყანამ სწორად უნდა განსაზღვროს თავისი სტრატეგია ინვესტიციების მოზიდვასთან დაკავშირებით, რადგან მხოლოდ მოკლევადიანი და მოგებაზე ორიენტირებული ინვესტიციების მოზიდვა ვერ დაეხმარება ქვეყანას სიღრმისეული პრობლემების აღმოფხვრაში და მას მხოლოდ მცირე პერიოდში ექნება დადებითი ეფექტი.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური კონკურენტუნარიანობა, სტრატეგიული როლი, სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პროგრესი, კვალიფიციური კადრები, მწარმოებლურობის ეფექტიანობა.

შესავალი

ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება მოსახლეობის ცხოვრების დონის, ეროვნული ეკონომიკური უსაფრთხოების და ეკონომიკური ზრდის აუცილებელი პირობაა. თითოეულმა ქვეყანამ საინვესტიციო პოლიტიკის შემუშავების პროცესში უნდა გაითვალისწინოს თავისი ქვეყნის ინტერესები, უპირატესობები და ნაკლოვანებები და შესაბამისად შექმნას და განახორციელოს საინვესტიციო პოლიტიკა, რადგან ხშირად არასწორი მიმართულება ქვეყნის ეკონომიკას ზრდის

ნაცვლად უკან ხევს და აზიანებს მის ინტერესებს და შესაბამისად ქვეყნის ეკონომიკას.

ძირითადი ტექსტი

ღია ეკონომიკის, გლობალიზაციის ფონზე უცხოური ინვესტიციები ძალიან დიდი როლს თამაშობენ ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებაში. უცხოურ ინვესტიციებს გააჩნიათ მახასიათებლები, რომლებიც ეხმარებათ ამ მოვალეობის შესრულებაში. კერძოდ

1. წარმოების პროცესში გამოყენებული ტექნოლოგიები;
2. სტრატეგიული როლი;
3. კადრებისა და ბიზნეს პარტნიორების გადამზადება;
4. ურთიერთობა საერთაშორისო კომპანიებთან;
5. კონკურენტუნარიანობა ადგილობრივ ბაზარზე;
6. გარე ეფექტები;
7. გვერდითი ეფექტები;

ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკისათვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს სამეცნიერო-ტექნიკურ პროგრესს. განვითარებული ქვეყნები ხასიათდებიან ტექნოლოგიების სწრაფი ცვლილებებით, ტექნოლოგიური განვითარების მაღალი დონით და აღნიშნული ტექნოლოგიით მათი შესვლა განვითარებად ქვეყნებში იწვევს იმ ბარიერის დაძლევას, რაც გამოწვეულია განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ტექნოლოგიური სხვაობით. გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში ნაკლებად ფინანსდება სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები, რაც იწვევს ტექნოლოგიურ პროცესებში მათ ჩამორჩენას, ხოლო ინვესტიციების მეშვობით სწრაფად და მარტივად ხდება ამ პრობლემის გადაჭრა. უცხოური ინვესტიციების მიმღები ქვეყანა მოკლევადაში აღნიშნული ტექნოლოგიების მიღებით ქმნის ახალ პროდუქციას, ამცირებს მასზე განეულ ხარჯებს, ამით იზრდება ქვეყნის მწარმოებლურობა და ქვეყნის ეკონომიკა ღებულობს გაცილებით მეტ მოგებას. მიუხედავად აღნიშნულისა ტექნოლოგიური გადაცემის პროცესი საკმაოდ რთული პროცესია, ის არ არის საკმარისი ეროვნული ტექნოლოგიური

ბაზრის გარდასაქმნელად, ამაში დიდი როლი ეკისრება ქვეყნის პოლიტიკას, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს თანამედროვე ტექნოლოგიების დატვირთვას და ადგილობრივი ფირმების ადაპტაციის უნარს, რომელიც მოითხოვს ქვეყანაში კვალიფიციური სამუშაო ძალის ჩამოყალიბებას არა მარტო უცხოური ინვესტორებისთვის, არამედ ადგილობრივი ბიზნესის განვითარებისთვის.

მნიშვნელოვანი საკითხია უცხოელ ინვესტორთა სტრატეგიული როლი, რომელიც განსხვავებულია და დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ზომით არის ჩართული ის სტრატეგიის განხორციელებაში და რა ფორმით იყენებს დაგროვილ ცოდნა-გამოცდილებას. ხშირად ზოგიერთ ინვესტორს უფრო დიდი შესაძლებლობა აქვს ხელი შეუწყოს ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, ვიდრე დანარჩენებს, რადგან ერთ-ერთი სტრატეგიული როლი ამ პროცესში გააჩნია ე.წ მსოფლიო წარმოების მანდატს.

ცოდნა და გამოცდილება ინვესტორებისგან ეროვნულ ეკონომიკას გადაეცემა, როგორც ფორმალური ასევე არაფორმალური სემინარ-ტრეინინგების და პროგრამების მეშვეობით. სემინარ-ტრეინინგები უზრუნველყოფენ წარმოების პროცესების, მენეჯერული უნარ-ჩვევებისა და ახალი ტექნოლოგიების შესწავლასა და გამოცდილების მიღებას. ეროვნული ეკონომიკის განვითარებისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ქვეყანაში განათლებული, სპეციალიზებული, კვალიფიციური და პროფესიონალი კადრები, უცხოური ინვესტიციები ამ მხრივაც ეხმარება ეროვნულ ეკონომიკას და თავის ცოდნასა და გამოცდილებას უზიარებს მიმღები ქვეყნის სამუშაო ძალას, რაც განაპირობებს სამუშაო ძალის კვალიფიკაციისა და გამოცდილების გაზრდას.

ეროვნული ეკონომიკის შესაძლებლობებზე ასევე გავლენას ახდენს საერთაშორისო ურთიერთდამოკიდებულება, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრება ადგილობრივი და უცხოური კომპანიების ურთიერთობები და ამ პროცესში წარმოშობილი კონკურენტული უპირატესობა. მას მიეკუთვნება საერთაშო-

რისო მასშტაბის არსებობა და უპირატესობა, რომელიც მიიღება კონკრეტული ადგილმდებარეობის ქვეყანაში საქმიანობით. მისი რეალიზება კი განაპირობებს რესურსების ეფექტური ნაკადების მოძრაობას კომპანიებს შორის.

უცხოური ინვესტიციების შემოღინებით ადგილობრივ ბაზარზე არსებული კომპანიები იძულებულნი არიან კონკურენცია გაუწიონ მათ, რაც თავის მხრივ ადგილობრივი ბიზნესის გააქტიურებას იწვებს. თუ ინვესტორ კომპანიებსა და ადგილობრივ კომპანიებს შორის ტექნოლოგიური ხარისხი ძალიან დიდად განსხვავებულია და ფასიც შესაბამისი, დროთა განმავლობაში ადგილობრივი ბიზნესი ნელ ნელა დაიწყებს ბაზრიდან გასვლას, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ მათ შორის მცირე სხვაობაა, ეს აიძულებს ადგილობრივ ბიზნესს დაენიოს ტექნოლოგიურად და ამასთანავე დასწიოს ფასები და გააუმჯობესოს ხარისხი.

ხშირად საერთაშორისო კომპანიები, როდესაც გავლენას ვერ ახდენენ ადგილობრივი კომპანიების მწარმოებლურობაზე, ისინი მიმართავენ ისეთ ხერხს, როგორიცაა გარე ეფექტები. გარე ეფექტებია ახალი იდეები, თანამედროვე მიდგომები მენეჯმენტში და ტექნოლოგიების გავრცელება, რაც, თავის მხრივ, გავლენას ახდენს ინვესტიციების მიმღები ქვეყნის მწარმოებლურობაზე.

ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია შუალედური პროდუქციის წარმოება უცხოური კომპანიების მიერ, რომელიც ეხმარება ადგილობრივ ბიზნესს განავითაროს თავისი წარმოება, გაზარდოს მწარმოებლურობა და ამასთან ადგილობრივი ეკონომიკა.

სახელმწიფო არის ის ინსტიტუტი, რომელსაც შეუძლია მიზანმიმართული პოლიტიკის შედგენა ეკონომიკის დონის ამაღლება. ძალიან მნიშვნელოვანია სახელმწიფომ დააფინანსოს სამეცნიერო და კვლევითი სამუშაოები, რადგან ისინი დიდ დანახარჯებს მოითხოვენ, ამასთან ქვეყანა ორიენტირებული უნდა იყოს თავის ქვეყანაში არსებული სამუშაო ძალის კვალიფიკაციით. სამუშაო ძალის კვალიფიკაცია და გამოცდილება

არის ერთ ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი ქვეყანაში მწარმოებლურობის, ეფექტიანობის გასაზრდელად, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს კონკურენტუნარიანობის ამაღლებასა და ეკონომიკურ ზრდას.

ქვეყანამ უნდა გამოიყენოს ყველა რესურსი, მოიძიოს დაფინანსების წყაროები და საშუალებები, რათა თავის ქვეყანაში განვითაროს ის დარგები რომლებიც მნიშვნელოვანია მისი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისთვის. ისეთი საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორიცაა მსოფლიოს რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი, გაეროს განვითარების პროგრამა და ა.შ. მზად არიან დახმარება გაუწიონ განვითარებადი ეკონომიკის ქვეყნებს საგანმანათლებლო პროგრამების განვითარებაში, შრომის მწარმოებლურობის ამაღლებისა და კონკურენციის ზრდის პროგრამების დახმარებით. აღნიშნულ ორგანიზაციებს და მათ პროგრამებს დიდი როლი აკისრიათ გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების ეკონომიკის განვითარებაში, მათ შესძლეს შეეტანათ ახალი ტექნიკა, ტექნოლოგიების მენეჯმენტის გამოცდილება, შრომის ძალის გადამზადების გზით კონკურენტუნარიანი გახადეს ამა თუ იმ ქვეყნის მოსახლეობა და ა.შ.

საქართველოს აქვს ძალიან დიდი რესურსი მისი კონკურენტუნარიანობის წარმოსაჩენად: ის რომ ტერიტორიულად საკმაოდ მომგებიანი განლაგება გააჩნია, ის არის დამაკავშირებელი ევროპასა და აზიას შორის, რაც მას დიდი უპირატესობას ანიჭებს და სწორედ უნდა იქნეს გამოყენებული. ასევე საკმაოდ კარგი მაჩვენებლები გვაქვს საქართველოში ახალი ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოგონების სახით, აუცილებელია ამ გამოგონებების დაცვა მისი ლიცენზირება და პრაქტიკაში დაწერგვა. განათლების კუთხით სახელმწიფო საშუალებას აძლევს მოსახლეობას გადამზადდეს სხვადასხვა მიმართულებების მიხედვით, ამისთვის უნდა მოხდეს შრომითი ბაზრის შესწავლა და იმ დარგების მიხედვით კადრების გადამზადება, რისი მაღალი მოთხოვნაცაა შრომის ბაზარზე.

მიუხედავად ამისა ქვეყანაში დიდ პრობლემად რჩება შრომის დაბალი პროფესიონალიზმი. ქვეყანაში არის უმუშევრობის

ეკონომიკური თეორიის თანამედროვე პრობლემები

მაღალი დონე, მაგრამ ამასთანავე არის მაღალი კვალიფიკაციის მქონე ადამიანების დეფიციტი. პირველი, რაზეც სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს, არის თავისი მოსახლეობის გადამზადება და ახალი თაობებისთვის ისეთი სასწავლო პროგრამების შედგენა რომელიც ქვეყანას გამოიყვანს აღნიშნული კრიზისიდან.

ცხრილში მოცემულია საართველოში შემოსული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა 2005-2016 წლების მიხედვით,საიდანაც ირკვევა, რომ ბოლო 3 წელია ნაკადები შემცირებულია.

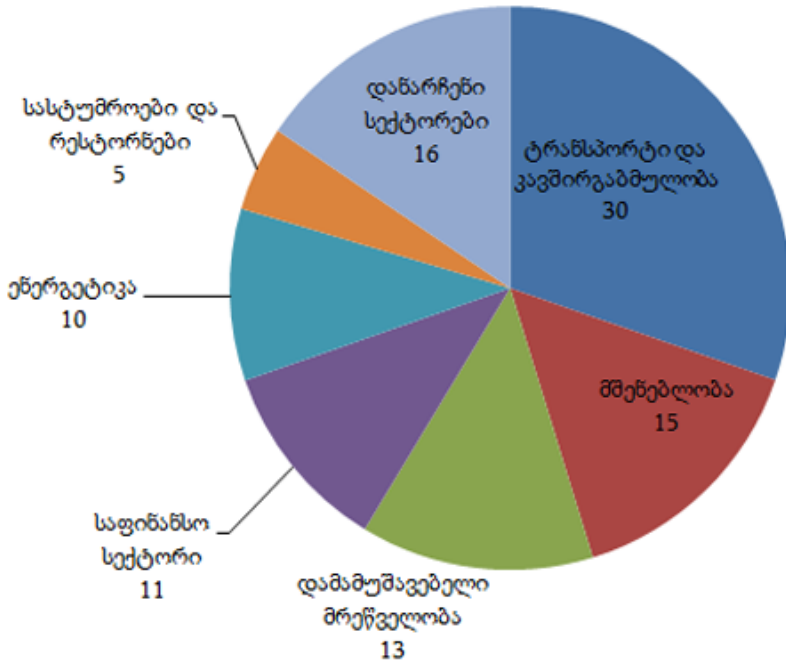
ცხრილი

მლნ. აშშ დოლარი

წელი	სულ	I კვ	II კვ	III კვ	IV კვ
2005	449.8	89.4	105.9	75.6	178.9
2006	1 190.4	146.0	306.9	280.7	456.7
2007	2 014.8	421.4	401.5	489.1	702.9
2008	1 564.0	537.7	605.4	134.7	286.2
2009	658.4	114.0	177.2	173.2	194.0
2010	814.5	166.5	208.3	225.6	214.1
2011	1 117.2	209.7	248.3	316.6	342.6
2012	911.6	261.2	217.7	199.0	233.7
2013	941.9	252.3	207.9	254.8	226.9
2014	1 758.4	309.5	196.2	726.0	526.7
2015	1 564.5	291.5	462.7	483.2	327.1
2016*	1298.4	389.1	446.0	463.3	

ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია თუ რომელ სექტორებშია ძირითადად თავმოყრილი აღნიშნული ინვესტიციები (იხ. ნახ.)

**უმსხვილესი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ეკონომიკის
სექტორების მიხედვით 2016 წლის III კვარტალში (%)**

როგორც ზემოთ მოყვანილი ინფორმაციიდან ჩანს, ინვესტიციების დიდი ნაწილი ტექნიკურ სფეროებზე მოდის, სფეროებზე სადაც საქართველოს ნაკლები გამოცდილება და მცირედენი კვალიფიციური სამუშაო ძალა გააჩნია. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია აღნიშნული სექტორებით მოხდეს კადრების გადამზადება. კერძოდ მომზადდეს ინჟინრები, მშენებლები, არქიტექტორები, ენერგეტიკოსები, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სპეციალისტები და ა.შ.

მისასალმებელია, რომ ქვეყანაში ტურისტული ბიზნესის

ზრდასთან ერთად იზრდება მოთხოვნა ამ სფეროში დასასაქმებელ კადრებზე და სახელმწიფო უფასო პროგრამების მეშვეობით ახდენს მოსახლეობის გადამზადებას ამ სფეროში, რაც საკმაოდ წარმატებულია. ტურიზმის დარგის თანამშრომელთა პროფესიული დონის ამაღლება, კვალიფიციური კადრების მომზადება ტურიზმის სფეროსთვის სპეციალურ სასწავლო დაწესებულებებში (სწავლება, კვლევა და პრაქტიკული საქმიანობა) კიდევ უფრო დააჩქარებს ტურიზმის სისტემის განვითარებას.

ქვეყანამ მაქსიმალურად უნდა გამოიყენოს მის ხელთ არსებული ყველა საშუალება, რათა მაღალი კონკურენციის პირობებში შესძლოს ინვესტიციების დიდი რაოდენობით მოზიდვა, ადგილობრივი ბიზნესის მაქსიმალურად წახალისება და ეროვნული ეკონომიკის ზრდა. საქართველოს ეკონომიკის გადარჩენის გზა მხოლოდ უცხოურ ინვესტიციებში როდია, მომავალში განსაკუთრებული როლი შიდა ინვესტიციების მოზიდვას მიენიჭება, რომლის მნიშვნელობა კიდევ და კიდევ უფრო გაიზრდება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. დ.კვარაცხელია გლობალიზაცია და ეროვნული წარმოება, საქართველოს გლობალიზაციისა და რეგიონალური ინტეგრაციის კვლევის ცენტრი „გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი, 2008 წ.
2. თ. შენგელია. საერთაშორისო ბიზნესის საინვესტიციო გარემო საქართველოში, კრებული, ინოვაციები ბიზნესში, 2010 წ.
3. თ. შენგელია. ინსტიტუციური რეფორმები და ბიზნესგარემო საქართველოში .ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“, #4 ,თბილისი, 2008 წ.
4. www.mof.gov.ge
6. www.geostat.ge

**THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENTS
IN INCREASING THE COMPETITIVENESS
OF THE NATIONAL ECONOMY**

Megi Ananidze,
PHD Student , GTU

RESUME

For developing countries foreign investment is very important, as they do not have enough resources to make their economics more effective and competitive. Foreign investment are helping them to update technology, making trainings for employees and increasing their qualifications. Georgia should be oriented on how it can attract the foreign investments, because without them it is difficult for our country to increase its economy.

Keywords: Developing countries, competitiveness, foreign investment attraction and increase.